

„Orędownik“

wychodzi raz w tygodniu w niedzielę i dni świąteczne.

Przedpłata kwartalna
opraci w mieście 3 zł., na posuch
2 marki 35 cent.

Wzrosty opłaty się po 10 cent.

Rokopisy
nie wracać się, ale je się nie.

ORĘDOWNIK.

Ogłoszenia
przyjmuje się za opłatą 15 cent. od
wiersza pięciowierszowego.
Ekspedycja
Wiedeńska ulica numer 8 parter
Listy
nadadzać należy (ranco pod adresem:
Redakcja „Orędownika“ Poznań)

Pismo poświęcone sprawom politycznym i społecznym.

Druk: Albin b.
Jezta: Helary

Poznań, wtorek 1 marca 1892.

Środa wchód 6,48 Zachód 5,38
Księżyca wch. 5,2 Zach 5,1

Redakcja i Ekspedycja Wiedeńska ulica nr. 8, parter.

Przedpłata na marzec:

na pocztę . . . . . 0,75 mk.
w mieście . . . . . 0,70 mk.
z odnośnieniem . . . . . 0,75 mk.

Poznań, dnia 29 lutego.

Bank Przemysłowców w Poznaniu.

Na piątkowym zebraniu p. St. Olyński, członek Rady Nadzorczej, zdawał sprawozdanie z wyniku rewizji Banku, dokonanej przez rewizora Związku rewizyjnego, ks. patrona Wawrzyńska. Pan Olyński zauważył przy tem, że ks. patron Wawrzyński polecił w swym protokole rewizyjnym Radzie Nadzorczej, aby stawiała wniosek o skreślenie § 46 Ustaw Banku, który to paragraf opiewa, że członkowie Zarządu, a więc i p. Olyński, nie mogą ani pożyczkę pieniędzy z kasy, ani też podpisywać dla innych weksli.

Pan Olyński oświadczył jednak, że Rada Nadzorcza oświadcza się wręcz przeciw tej radzie ks. patrona Wawrzyńska.

Ta rada księgowy rewizora zdziwiała członków, dla tego też słusznie p. Franciszek Andrzejewski zażądał odczytania protokołu rewizyjnego, aby członkowie poznali przebieg i rezultat rewizji, oraz pobudki ks. rewizora, dla czego radził ody paragraf skreślić.

Aty Rada Nadzorcza, ani Zarząd nie mieli ochoty czytać protokołu i zastawiali się tem, że w protokole są nazwiska wymienione, a odczytanie nazwisk mogłoby być dla wielu członków nie miłą rzeczą. Po dłuższej dyskusji p. Fr. Andrzejewski odstąpił od tego, żeby protokół z nazwiskami był odczytany i zgodzono się na wniosek p. Dr. Szymańskiego, żeby odczytać tylko ten ustęp, który dotyczy § 46. Ustępn ten odczytano i oświada jego brzmienia mniej więcej tak: § 46 zakazuje urzędnikom Banku w Zarządzie brać pożyczki i zeraować drugim weksle, że jednak mimo to tak się nie dzieje i powstaje sprzeczność między Ustawami a praktyką, którą rewizor musiał zawsze wykrywać, więc najdziej § 46 skreślić, niech członkowie Zarządu pożyczają sobie pieniądze z Banku, niech drugim weksle zerują, a wtedy rewizor nie będzie miał nic do monitoringa.

Byłoby to prawie taka sama logika, gdyby kto powiedział: siódme przykazanie mówi: nie kradnij — że jednak ludzie kradną i powstaje cięła sprzeczność między przykazaniem a praktyką życia, więc najdziej siódme przykazanie z tablic mojących usunąć skreślić.

Dr. Szymański wyraził Radzie Nadzorczej podziękowanie za to, że za radą ks. patrona Wawrzyńska nie posła. Ponieważ ks. patron Wawrzyński jest bardzo dobrze obeznany z interesami Spółek, być może, że nim przy tem kierowały pobudki, których innym trudno się domyśleć.

Równie zajmujące dyskusja toczyła się nad kosztami administracji. Koszta te wynosiły ostatnie trzech lat w przecięciu 15.500 m. Rzecz prosta, że muszą się one także wzmagać z wzrostem Banku, za rok 1891 wynosiły one 13.098 m., a więc około 3.500 m. więcej, aniżeli zwieksza przy tem znacząco drażniła na pogrzeb i nagrobek dla zmarłego dyrektora Banku wydała Rada Nadzorcza około 1100 i to w tej formie, że za kosztą pogrzebu miała upoważnienie od walnego zebrania, a na kosztą nagrobku żadnego upoważnienia i nagrobek ten kazała na własne ryzyko postawić, stawiając kosztą w rachunek administracji.

Pan Fr. Andrzejewski zażądał wyjaśnienia tej sprawy, dr. Szymański zaś konstatacja na pod stawie protokołów, czy Rada Nadzorcza miała upoważnienie do stawiania nagrobka, czy nie. Nie chodziło tu bynajmniej o umówienie w cmentelkowie bądź zastępowo zmarłego dyrektora, ale o prawne warunki, pod jakimi w ogóle wolno Radzie Nadzorczej dysponować funduszami Banku. Przyczynił się do tego także głosy, które już przed kilku miesiącami odczytywał się na walnem zebraniu Banku z strony, która funduszami Banku chciałaby szafować podług fantazji.

To też p. Fr. Andrzejewski wśród ogólnego przytakiwania zebranych wykazywał, że postępowanie funduszami dopiero dorabiając się, że trzeba za tem niekiedy wszelkich szumnych wydatków, kto chce mieć szumne wydatki, niech sięgnie do własnej kieszeni, ale nie do publicznych funduszy.

Rada Nadzorcza smac nie rozumiała rzeczywistych pobudek p. Fr. Andrzejewskiego, bo najprędz jasných cyfr nie podała, a potem zaczęła apelować do sentymentalności członków i dowodzić, że w swem przekonaniu była uprawnioną do tego wydatku.

Dr. Szymański wykazał na podstawie Ustaw, że Rada Nadzorczej nie wolno finansować wydatki na żadną sprawę, jeżeli wydatki nie jest naprzód Ustawami przewidziany albo przez walne zebranie uchwalony. Gdy zażądał zapisania sprawy tej do protokołu, wtedy przewodniczący zebrania wyreczył Radę Nadz. i przyznał, że co do nagrobka żadna uchwała nie zapadła. Potem zebranie udzieliło pokwitowania Radzie Nadzorczej i Zarządowi.

Pan Fr. Andrzejewski powołał jeszcze raz do tej materji pod wnioskami i wyraził życzenie, żeby Rada Nadz. zachowała pewną powściągliwość przy nadzwyczajnych wydatkach.
Pan Fr. Andrzejewski musiał się z tym energicznie wystąpienie uznanie tak z strony członków, jak i samej Rady Nadzorczej. Im jasnjej członkowie występują, tem więcej ułatwiają pracę ma Rada Nadzorcza. Zyskują tu obie strony. Dobro naszych Spółek wymaga zupełnej, swobodnej jawności na walnych zebraniach, a p. Fr. Andrzejewski bardzo słusznie zauważył, że jeżeli ktoś, to właśnie Poznań winien świecić przykładem i radą drugim Spółkom i odwołać się na wieści, jakie są do Bremie, Otoruńki i Toruńki podają.

Wystąpienie p. Fr. Andrzejewskiego nabrało jeszcze większego znaczenia w skutek rozstrzygnięcia „Dziennika Poni“. Pismo to przedstawiało tej sprawie tak, jak gdyby p. Fr. Andrzejewski i dr. Szymański chodzilo o to, żeby ani grosza nie dać na na pogrzeb ni na nagrobek. Za obu tym członkom chodzilo tylko o stronę prawą, o tem „Dziennik“ ani pisał.

Względnie nasze wielkie pisma pokrywają wszystkie milczenie, co się w Spółkach dzieje — nie dobrego. O Toruń, o Kasie Sremskiej ani słówka w nich nie ma. W matych gazetach są skargi na Sądki i Krotoszyń, w Krobli, ale w wielkich pismach się o tem. Milczenie to nakazuje im interes własny.

Tęto nie trzeba spuszcząć z oka, bo po za tem kryją się bardzo rozgłoszone interesy.

Wiece szkolne w Prusach Zachodnich.

— Wiece w sprawie szkolnej odbędzie się w Sieroni dnia 2 marca — a więc w Papielcu — po południu o godzinie 2 w lokalu p. Plońskiego.

— Wiece w sprawie szkolnej odbędzie się w Łobdowie pod Wrocłkami w niedzielę 13 marca o 3 po południu w mieszkaniu p. Krusiewskiego, dawniejszym wdowy p. Burczyńskiej.

— Wiece w sprawie szkolnej odbędzie się w

Znak wiece w niedzielę dnia 6 marca o godz. 3 po poł. na sali p. Giełnera. Oliczmy udział Wiarusów uprasza — Komitet.

Listy do „Orędownika“.

Z Mogilna, 28 lutego. Bank tutaj się założony w roku 1873 choć się z wolna rozwija jest jednak prawdziwą pomocą dla klasy średniej tak w naszym miasteczku jak i okolicy, a co najgłośniejsze, że interes tegoż Banku sługa bardzo dobre i dotychczas żadnej straty nie było. W roku bieżącym zreagowała osobno wybrana komisja nowe ustawy, które na walnem zebraniu 25 stycznia jednogłośnie przyjęto. Organem Banku był dotychczas „Przyjaciel Ludu“. Na wniosek członka Zarządu p. S. przyjęto na temże walnem zebraniu jednogłośnie, iż oprócz „Przyjaciela Ludu“ ma Bank nas obrac sobie „Orędownik“ za organ, w którym swe ogłoszenia umieszczać będzie. Odnosne uchwały są już zapisane do rejestru handlowego. Do Zarządu ponownie obrani p. W. Filisiewicz na dyrektora a p. Józef Stark na kasjera.

W mieście naszym biera się nasza bardzo do chleba. Nikną coraz więcej piątki, próżniactwo, karcmarstwo, niesnaski i zasość.

Kto wielkimi pociesze moza zaszczepić, iż wielkie niesnaski, jakie tu od 3 lat istniały, a które głównie wzięły ktoś nie należący do klasy średniej obywatelskiej z gniewu za to, iż klasa średnia objawiła jawnie, iż sama jest zdąta do prowadzenia swych interesów bez komendy i odepcha od siebie jasnego pana i jego zwolenników z tak zwaną „inteligencją tutaj“. Doszły gniewu tak dalece, iż powstały procesy między szwagralami. W końcu jasn pan i „inteligencja“ oraz ci obywateli, którzy się dali na łep schwylić, zwinili chorągiewkę i ustąpili, uznawszy swe błędy i naprawiwszy publicznie nawet wie, którego się stali przyczyną.

Braknie nam to polskiego handlu lokowide i budownictwa. Obsa interesy miałyby powodzenie. Budownictwo w całym tego słowa znaczeniu wałe w Mogilnie nie ma. Nachodzić właśnie pora do przedsięwzięcia budowli i cieszyć by nas bardzo, gdyby się budownictwo Polak jak najprędzej o osiedlił.

Wreszcie wyekscytacja parafianów od dawna choć jednego wykazywała do pomowy tutajjszymi parafianami i ku wygodzie parafian. Parafia nasza bardzo wielka, a jest tylko szafca proboszcz sam.

Mamy najdziej, iż Wyższa Władza Duchowna przesłała łaskawie razzy, iż nam od Wielkićnicy przeczny jednego wykazano.

Nowiny polityczne.

— Z Berlina. Dzienniki berlińskie rozpisyją się obszernie o rozruchach berlińskich i donoszą, że w sobotę po południu zebrali się niedaleko zamku królewskiego znów tłumy ludu. Policja znowu musiała wkroczyć i w niektórych miejscach, gdzie tłumy rozsięły się nie chciały, ale stały uwięzi, przetrząsały z palcami w ręku porządek. Kilka osób oddano ran. Około 4 godz. po południu powracali cesarz do zamku. Cesarza powitali tłumy okrzykami radości. Około 6 godz. wieczorem zgromadzili się tłumy i około 3000 osób przed mostem Fryderykowskim. Policja kilkakrotnie wyzywała, ażeby się rozsejść, a gdy wyzywania nie pomogły, dożyła znów palaszy i rzuciła się z niemi na hałasników. Powstała krótka bójka, raniono znów kilkanaście osób i tłumy, krzycząc i hałasując przerzaliwie, daly dra-

pas. Składowe nie rabowano, bo przetrzymali kupcy pozostali byli a szczerbie. Na rogu nowej ulicy „Schönhausen” zatrzymały się znowu tłumy i znowu rozpoczęły się pomiędzy nimi a policyą krótkie bójki. Tu nie było się bez rabunków i zniszczenia. U jednego rzemieślnika rozbito skład i pozabierano znaczną ilość męsa, kiszek itp. Tak samo zrobiono i w składzie u pewnego piekarnika. Inny rzemieślnik był przemierzony, bo stał w drzwiach swego sklepu i sam rozsądnym tłumem zruł kiszek, mięso i okrąg. Gorzko pozostawia pewnemu szewcowi. Do sklepu jego wtargnęli dwaj tłumy i częściowo już w składzie samym zniszczyli towary, a częściowo powywrzeli je na ulicę. Również i na kilku innych ulicach dopuszczono się podobnych nadużyć w składach cygar, restauracjach, piekarniach itp. Ale na tem skończyły się już prawie rozruchy uliczne.

Jeszcze około 9 godz. wieczorem zebrali się tłumy znów nie daleko znanu królewskiego i gdy cesarz o tym czasie jechał w powozie na jatkę za bawę, rozruchy uliczne, jeżeli się nie skończyły, znowu się wykłamały i gwałtownie. Policja niemu długo jednak zdołała rozprzeszyć hałaśników, którzy powoli udawali się do domów. Od czasu tego już nie zakłócono spokoju i porządek był już taki taki na ulicach.

Rozruchy berlińskie nie są niczem innym, jak tylko tem, co się w ostatnich tygodniach działo w tylu innych mniejszych miastach Niemiec. Do zaburzeń ulicznych przyszło także niedawno temu i w Królewcu, Brunsziku i w wielu innych miastach. W Królewcu umiano zażegnać burzę niedługo i uciśnieniem tłumów. W Brunsziku natomiast, odbywały się daleko gorzej sceny, aniżeli w Berlinie i polski miast daleko więcej tłumy, ażeby uspokoić hałaśników.

Wszystkie dzienniki berlińskie piszą zgodnie, że rozruchy nie wszędy ucczeli, a nie mający tylko zatrudnienia robotnicy, których głód i bieda pociągły do takiego kroku, ale ludzie tacy, którzy nie chcą pracować z lenistwa, którzy czują pewien wstręt do pracy. Było to więc najgorsze i ostatnie sumowiny Berlina, które to z głodu, ale z czystej rozpusty wszędy zaburzania, a następnie w rozumnym sensie, że na składach i magazynach, co tylko na wpadło w ręce. Rozruchy berlińskie nie były zatem żadnym groźnem i wielkim niebezpieczeństwem.

Nawet dzienniki socjalistyczne potępiały berlińskie zaburzania i piszą, że socjaliści w nich nie brali żadnego udziału. Ludzie podpalali moralnie i umysłowo, zbierali, złodziejczy, warcholy i ban kruci moralni, którzy nie widzą, jak mają dzień spędzić z nędzą, wczepili zaburzania. Tani porządek i uczeni robotnicy nie brali w nich udziału.

— **Petersburg.** Gubernator Pultawy, książę Golicyn, otrzymał znowu niepodzianie dymszą. W Pultawie wykryto niedawno, jak wiadomo, kilka

tajnych drukarni anarchicznych i tam też najwięcej się szczyły ruch rewolucyjny. Carowici się nie podobalo, że pod okiem i dozorem Książa Golicyna dzieją się podobne bezprawia i dla tego dał gubernatorowi terminację.

Tymczasem głód i bieda w całej Rosji przybiera z każdym dniem coraz większe rozmiary. Do guberni orenburskiej wysłał rząd rosyjski w tych dniach znowu 200,000 pudłów mąki i 1,000 rubli w gotówce. Dzienniki petersburskie donoszą, że już w najbliższym czasie nadejdzie pomoc w zbożu i mące z Północnej Ameryki. Wielki Parowiec „Indiana” ma już wiele dla Rosji 30,000 worków i 13 ton mąki. Inne parowce, obławowane również mąką i zbożem, mają się także już znajdować w drodze ku Rosji.

— Z Petersburga donoszą do gazet czechskich, że car miał wprost zaważać dawniejszego ministra Abaza w obecności kilku innych ministrów, aby i tawcie powiedział, jak się zapamięta na obecie polskości Rosji i czy teraz jeszcze żądy rosyjskiej dają się iść w worek.

Był minister Abaza oświadczył podobnie, że lepiej było tak dla rządu rosyjskiego jak i całego kraju, gdyby zaprowadzono w Rosji konstytucję.

Po takim oświadczeniu odbył car z byłym ministrem osobną naradę, która miała trwać kilka godzin. Na konstytucję nie chciał się wprowadzić car zgodzić, ponieważ zdaniem jego konstytucja jest tylko zabawką, którą się bawi naród, i dotychczas nie przyniosła w żadnym kraju najmniejszych korzyści. Jednakże miał car stanowczo oświadczyć się za tem, ażeby zaprowadzono lepsze rządy w Rosji.

Czy widzieliśmy, że utrzymują stouski z mi wioemy, podaje i jak j tak, jak ją podają gazety czechskie.

— W Japonii przyszedł przed kilku dniami do rozruchów publicznych. W Tokio zebrali się na ulicach wielkie tłumy ludzi i zaczęli strzelać do ratmasa. Dwóch urzędników zraniono niebezpiecznie. Przywołano na pomoc całą żandarmerię i powstała pomiędzy nią a tłumami zacięta walka. W końcu udało się żandarmerii rozprzeszyć rewolucjonistów. W tym samym dniu zamordowano na innym miejscu 3 policjantów i jedną prywatną osobę, ponieważ wzięli ich, że utrzymują stosunki z mi syonarzami chrześcijańskimi.

Dzienniki tamtejsze skarżą się na policję i czynią jej zarzuty, że nie jest dobrze zorganizowaną i że porządek nie utrzymuje w sposób przyzwoity, tak że co chwila zachodzą rozruchy i zaburzania.

— **Madryt.** Nad okolicą Madrytu w Hiszpanii szalała okropna burza, która niemiernie wiele szkody wyrządziła. Wieś Capiteira została zamieniona zupełnie w gruz.

Nadto mała wielką powódź w Hiszpanii. Wszystkie rzeki w niej wystąpiły z swych brzegów. Bardzo wiele wieś stoi pod wodą. Mosty są zupełnie zniszczone. Przedmieścia w Madrycie i Gra-

dzie są zalane wodą. Nadgr okropna panuje pomiędzy ludnością wiejską i robotnikami fabrycznymi po miastach.

Wiadomości miejscowe i potoczne

Poznań, 29 lutego

— * Na piasy wydał Najprzew. ks. Arcybiskop List Pastoralny i podał następujące przepisy co do zachowania postu:

Z powodu nadchodzącego Wielkiego Postu udzielamy na mocy upoważnienia św. Stolicy Apostolskiej następujące zwolnienia:

1. Wolno używać mleka, masła, sera i jaj przez cały rok z wyjątkiem Wielkiego Piątku, i przez cały rok we wszystkie dni postne;

2. Wolno używać tłuszczu (czyli smalcu) do kraszenia potraw w dni postne, z wyjątkiem ostatnich trzech dni przed Wielkanocą i Wigilią Bożego Narodzenia w tym dniu, których na mało nie stać, lub masła i oleju bez uszczerbku dla zdrowia znieść nie mogą, lub ciężko pracować muszą;

3. XX. plebani i zawiadowcy parafii mogą udzielać dyspensy na mięso tym osobom i tym rodzinom, którego tego dla zdrowia, dla ciężkiej pracy, dla niedostatku, lub dla innych słusznych przyczyn potrzebują — i to na niedzielę przy każdym posileniu, na poniedziałki, wtorki, czwartki tylko przy jednym posileniu dziennym;

4. Sługom, robotnikom, czeladzi, terminatorom szwaczkom, kucharzom, domaczym nieczeladzi, jeżeli im z trudnością przychodzi postować się o potrawę, w postne: dalej tym, którzy podróżują lub w restauracjach stowarów się są zmuszeni, jeżeli potraw postnych łatwo dostać nie mogą, udziela się niniejszym pozwolenie na używanie potraw mięsnych w niedzielę przy każdym posileniu, w poniedziałki zaś wtorki i czwartki tylko przy jednym posileniu dziennym;

5. Słabi i chorzy stowarów się mogą pod względem postu do przepisów lekarza sumiennego.

Wzruki, pod ktorými dyspensy dają się i brane być mogą, są:

a) mięso i ryb równocześnie przy jednym i tem samym; jedzeniem używać nie wolno w dni świąteczne postu;

b) trzeba używać jelninow, choćby najdrobniejszą, w każdym razie dowolną, do skarbony dającego dyspensę pastera, na cele dobroczynne dycechalne, wedle uznania Rządzący Dyceczy.

c) trzeba odmówić każdego dnia, w którym korzysta się z dyspensy na mięso: Ojcze nasz, Zdrowaś Marysi i Kwiaty Ojcu — ile możliwości kłęcząc, wedle intencji Ojca św.

Udać się do duchownych potrzebować będzie dyspensy, udać się powołaniem do Konstytora z wnioskiem uzasadnionym: tak samo, jeżeli użycie potrzebę

Droga przez las.

Powieść na tle stemów Księstwa Polskiego.

(Ciąg dalszy)

— To ojciec, jeszcze nie białe, można się go dobrze oprzeć o tę podstawę — edarpał niesfawierze. Miałam dość pikny dzień życia — dodała sobie wesoło, gdy została sama. Zyskałam przyjaciela, przyszedł do mnie w głębi duszy, niecierpię z pomiędzy nas jest lepszym, niż się zdaje.

I teraz, nie wiedząc na zasadzie jakiego związku ku myśli, przyszła jej na pamięć zwrotka poezyi Pola. — „A ty szlachetnie znanowej, gdyby Bóg dał rozum kmiaci”

Marysia przybłała ostentacyjnie do pożądanego portu. Życie jej otrzymało tę podstawę dobrą, która pozwalała mu płynąć strumieniem spokojnym bez zarażenia się bolesnego, bez wyciągania rąk w przód. Czy przecież, oddawiając się tak od przeszłości całego, nie czuła się niekiedy samotną i jak gdyby przesłania na nie innego planecie. Nie było przychodzący na nią niekiedy to nie określone tęsknoty i żale, które także pierś westchnąć dla tego, że wiatr wieje, że słońce świeci, że odzwiaja się w kolo nas głosów tysiące, z których nijeden brzmia nam odzwiekim przeszłości? Bronia się temu stanowi jak mogła: broniła się, zastawiając się tarczą najpóźniej wśród walki takiej — pracę, a na szczyście ta, która sobie obrała za obowiązek życia, miała nad innymi wyższość tę ogromną, że padał na nią promywek ideału, że praca ta nie karmila w niej żądzą, która jedynie i w pewnych chwilach potrzebna było niebosoż walczą z rozpaczą, żaleniem jakimś tęsknem, mogła się karcić wyrzecztem surowym, że nie wypadł jej jeszcze los najgorszy, że miała dla życia swego podporę dobrą

drogę uczciwego, pożytecznego trudu. Gdy przyszło z początkiem jesieni termin otwarczenia szkoły, spotrzęgała, że absorbująca, ciężka meżące to zajęcie stało się przez to właśnie wielką dla jej nowego życia pomocą, bo wtedy to odpoczynek po pracy ma w sobie słodycz niewymowną, którą ocenić może ten tylko, kto jej zakosztuje. I gdzież, gdzież, gdzież lepszych uczuć miała sobie miejsce na świecie, ona wykończona wygrazą z drogi swojej gwiazda błędna? Przypomniała sobie te różne znane jej niegdyś rezydentki, kurzyki białe, nie mające nigdzie wśród ludu białego swego miejsca i składowa ręce, dzikujeją Wągu za natchnieniem szczególnie — za ten zapracowany sobie chleb i kąt własny.

Jaki smutek nadaje wartość radości, tak prawdy trud otacza urkiem widzącym chwilę czasu swobodną, i ona donosiwała tego na sobie. Dziewucha wiejska stroi — Oj, świętynie głowie kwiatami i śpiewa wesoło — Oj, żebyście wiedzieli, jak ja rada z niedzieli, tak i ona dozwiała teraz podobnie słodkiego uczucia swobody, uczucia wolności i pytała się wesoło myśli swojej: — Co ja dziś robić będę? Czynt się też zaraz plan dnia całego: nieznane pożądana książka odkładała się na spokojne czytanie niedzielną i Marysia miała teraz o tem: czy z nią pójdzie do altany, przejdą wno kwintowego kapryfolum, albo szlądzie sobie na ławeczce kamienną w szpalczere grobowym, gdzie lubila słuchać łagodnego szmeru lasu, zdającą się być jakimś tajemniczym szeptańm na jej uszy. Gdyby łukorkowym dworze bywali niemalco niedzielnymi, już wprost z kosiola, z suny przybywano tam ślania kłosa; czasem zostawał tu w szczyt na obiedzie, czasem po przekasce jakiegoś jechali jak kuligiem do kogoś z sąsiadów

i teraz, gdy tak ona, jak ojciec stary, nie mogli, nie pragnęli nawet brać udziału w tem wesoło swobodnym życiu, choćby działało się z nią biedną — jakież lato, jakie smutki nieokreślone ogarniały niebieg, gdyby słodycz cichego, spokojnego odpoczynku po tygodniowej pracy nie czyniła jej miłym światłowaniem samotnego?

Teraz była wyjechała z ojcem na wietryw poranne, z nim i z nią do domu, a p. Kazimierz nieznany westchnął, nie mówiąc przecież córce, że przypomina sobie przeszłość. Z początku jeszcze często gęsto przebywał do nich choć po myśi wielkiej, a że pan Kazimierz nie trzymał koni, zabierano ich gwałtem do siebie, lecz zwolna, zwolna jakoś to zaczęło wychodzić ze zwycaju i tylko pan Władysław bawił tu jeszcze, pilnując się uważnie tej godziny niedzielną, której dzieci już nie było w szkole; za co Marysia była mu wdzięczną bardzo, szczególnież się względu na ojca, który netylko nudził się, ale oszuwał bolesne ośmieszenie, w które zapadał zwolna. Przerywały jej też odwiedziny to księżda proboszcza, to wikarę, ale p. Kazimierz bolało serce z imięj jeszcze przyczyny: — Gdy ja oczy zamknę, jakie to dobre, to szlachetne, pocziwie dziecko moje zostanie samotnem na świecie!... mówił sobie nieraz wśród długich nocy bezsennych, przypadających na niego nierzadko, bo nierazko spotykał się z temi kropkami płochnowój gorzocy, które los sączył w dopijaną już czara życia. — Ah! gdyby można rodzić się, być dwa razy... mówił sobie niejednokrotnie, a potem z kilkowidą przyścisłał sobie cokoł do serca.

(Ciąg dalszy nastąpi)

